

Josip Janković: ZLOČESTI ĐACI GENIJALCI

Zagreb: Alinea, 1996., 218. str.

Knjigu "Zločesti daci genijalci" možemo podijeliti u tri veće cjeline. U prvom dijelu autor iznosi svoja razmišljanja o odgoju i procesu socijalizacije. U drugom dijelu razvija model kreativnih socijalizacijskih skupina koje mogu značajno pridonijeti procesu socijalizacije djece koja odrastaju u rizičnim okolnostima. U trećem dijelu daje konkretan program rada kreativnih socijalizacijskih skupina. Dakle, dok u prvom dijelu autor iznosi teorijski okvir ili bolje rečeno filozofiju odgoja, u drugom dijelu pokazuje kako se kreativno može intervenirati u taj proces, a u trećem dijelu govori o vještini neposrednog rada. Upravo to je posebna vrijednost ove knjige.

U uvodnom dijelu autor iznosi svoja razmišljanja o ljudskoj prirodi, dobroti i temeljnim vrijednostima i etici odgoja. Opisuje izazove s kojima se danas u Hrvatskoj suočavaju obitelji - od rata, migracija, pa do transformacija vrijednosti i uloga. Također analizira kako ti i slični izazovi utječu na socijalizaciju djece. To ilustrira većim brojem istraživanja poteškoća koje očituju djeca u procesu socijalizacije. Značajno je da tim poteškoćama daje pravi "okvir". Ne imenuje ih patologijom po sebi, već normalnim reakcijama djece na nenormalne, teške okolnosti. Vidi ih kao "signale za pomoć" koje dijete šalje svojoj okolini.

Autor analizira i brojne izvore tih poteškoća djece - od tradicionalnog i represivnog odgoja u obitelji i školi, pa do nepovezanosti osnovnih činitelja socijalizacije djece (obitelj, odgojne i obrazovne institucije, zdravstvo i socijalna skrb), nepripremljenosti škole da prepozna i nadoknadi negativnosti u procesu socijalizacije izazvane obiteljskim prilikama i drugo. Ovaj dio teksta poticajan je i kreativan izazov svakom roditelju, učitelju, odgajatelju. Značajno je da autor nudi i neka moguća rješenja, kao što je restitucija u odgoju odnosno uključivanje djeteta kao aktivnog i ravnopravnog partnera u proces odgoja. Navodi niz primjera koji pokazuju da je pozitivni pomak u procesu socijalizacije i preuzimanje aktivne, odgovorne uloge odgajatelja moguć.

U drugom djelu knjige autor prikazuje model rada malih kreativnih skupina kao djelotvorne intervencije u proces socijalizacije djece koja odrastaju u rizičnim okolnostima. Opisuje kako je i zbog čega taj model rada počeo razvijati 1982. godine i u kojim ga je sve sredinama do sada iskušavo. Konkretno i jasno navodi ciljeve, sadržaje i organizaciju provođenja takve intervencije u proces socijalizacije. Pri tome ne daje gotove recepte, apsolutne istine, već filozofiju ovog pristupa primjenjivog u nizu konkretnih sredina - od škola, ustanova socijalne skrbi, prognaničkih zbjegova.

U trećem dijelu knjige autor opisuje program rada prvih osam susreta u radu s skupinama djece i skupinama njihovih roditelja. Kod svakog susreta opisuje cilj, potreban materijal i vrijeme, a posebno detaljno opisuje sadržaj. Osobito su korisne napomene koje proizlaze iz velikog iskustva autora u vođenju kreativnih socijalizacijskih skupina. Autor završava prikaz programa rada opisom mogućih pristupa praćenju i vrednovanju učinaka rada.

Sadržaj knjige obogaćen je sa sedamnaest priloga. Oni su vješto integrirani u sam tekst koji logično i sadržajno nadopunjavaju na većem broju razina. Tako se u dijelu priloga detaljno opisuju pojedini konkretni primjeri koji potkrepljuju tekst. U dijelu priloga opisuju

se relevantna istraživanja. U nekima od njih iznose se teorijske spoznaje koje daju širi kontekst sadržaju knjige.

U cjelini radi se u vrijednoj knjizi koja objedinjuje dugogodišnje neposredno iskustvo autora, začetnika malih kreativnih skupina u nas, sa suvremenim spoznajama o procesu socijalizacije. U knjizi se vješto isprepliću konkretni primjeri, putokazi kako organizirati rad i razmišljanja o značenju pojedinih intervencija u proces socijalizacije djeteta. Ova knjiga će biti koristan izazov i poticaj na razmišljanje te putokaz u neposrednom radu s djecom širokom krugu čitatelja - od samih roditelja, učitelja, pedagoga, socijalnih radnika, pa do studenata koji se pripremaju za rad s djecom i mladeži.

Marina Ajduković